

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Vita, Et Gestis S. Francisci Xaverii È Societate Iesv Indiarvm Apostoli Libri Qvatvor

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1666

10. Donum linguarum Xauerio, sicut olim Apostolis datum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10854

palam omnibus ingerere, iubet enim Deus proximorum salutem, esse nobis hac vita cariorem, cui eius imperio decretum nobis ratumque est parere.]

9 Itaque de se, cumque iam aliquos Goa vocare destinaret, qui suscepto instarent operi, docet animi comparisonem quam afferre illos oporteat ad Apostolici muneris, & vocationis magnæ implendam menturam; suæ videlicet inutilitatis, & nihili veram, non simulatam notitiam; interest ad illius laudem, & disciplinam legentium ne partem hanc ipsius spiritus, & philosophiæ hoc loco sileam, quam paucis notæ, tam necessariæ omnibus, magnum aliquid pro Dei gloria tentaturis. [Nullum inquit finem monendi vos faciam, multò absque vlla comparatione plus Deo placere, qui sui ipsius contemptu locuples, suam eius amori vitam, & gloriæ consecrat; quàm qui aliud quoduis alioqui excellens, & multum obsequium, illi defert. Accinctos vos volo ad iter Iaponicum, non exibat alter ab hoc annus, quin vestrum huc multos uocem, commeatu ad hoc humilitatis sanctæ copioso vos munite; impugnet fortiter, & domate, quicquid vobis refractaria natura opponit. Pro modo communicati vobis à Deo luminis altè vos ipsos introspicite, atque cognoscite: crescet hinc vobis fides, spes, caritas, Dei fiducia, & ardor salutis alienæ, nam Dei fiduciam, diffidentia sui parit: ante omnia iuuerit, probè fundata humilitas, quam vbiq; sed in Iaponia maxime, opinione omni magis necessariam sentietis. Quare vos oro, spes omnes vestras à Deo suspendite non à vobis, non ab scientiæ, virium, aut aliis quibusuis dotibus. His tuti armis aduersa quælibet animi corporisque, pro Deo adibitis, qui piè humiles confirmat, & erigit, eosque qui minimis in rebus velut in speculo veraci debilitatem agnoscunt suam. Hos decumanis, & desperatissimis casibus, nec suo cum satellitio demones; nec tempestatibus inconsa maria, nec barbarorum crudelitas, aut quiduis aliud læserit.] Huc vsque Xaverius, qui hac sui tam vili aestimatione, hòc Deo ditior, quò sui egentior noua sibi de cælo auxilia petiit. [Magna me spes tenet, inquiebat, ad futuram mihi in hoc negotio diuinam opem, vt qui meis planè diffusis vicibus, confisionem animi totam reposuerim in Christo, Deipara, & choris nouem mentium Beatarum, ex quibus mihi tutelarem delegi, militantis Ecclesiæ Principem Michaëlem. Nec parcas experto suppeticas ab Iaponiæ totius Archangelo præside, & hos quidem in quotidianas preces nominatim voco, aliosque Iaponiorum custodes Angelos, quibus id muneris à Deo impositum, vt pro salute ipsorum supplicent; nec illos prætereo in cælo beatos qui vt tantam auertant animarum stragem, votis assiduis Dei misericordiam interpellant, meam verò in iis Deo vt par foret commendandis locordiam, & oscitantiam, confido plurimum, suppletum iri, ab Societatis nostræ, assertis iam cælo fratribus: meis ij frigidis, & ignauis desideris, gratiam apud Deum addent.]

10 Sperandis à Deo copiis priuatum adiunxit prædicationis appa-

9

Parænesis
Xaverij ad
missionis Ia-
ponicæ can-
didatos.

10

Donum lin-
tum, guarum Xa-

uerio, sicut
olim Apo-
stolis datum.

tum, magnoque in primis conatu ad linguam Iaponicam applicuit animum, simplicitate puerili voces, significata; sonos, flexusque pulsum vernaculos, syllabarim condiscens, & exorbens molestissima operæ rædia, ærati prouectæ peracerba. Augebat molestiam, incensum studium animarum, coactum interea in modum statuæ vt ait ipsemet, muta, ac surdæ, inter colloquentes versari, & silere. Nam dono linguarum, de quo posthac agetur, etsi ornaretur vbique gentium, at non vsque ad eam ad nutum, vt primo contactu peregrini soli, mox eius sermonem vsurparet. Verum vbi placitum Deo erat, Apostolico illo eum imbuere linguæ extraneæ habitu, ita propriè, cultè, elegantèrque ea utebatur, vt vel ipsi ad eam stupere indigenæ: sed enim omiſsa huius miraculi expectatione, nihilo segnius eius studio incumberebat, arcana fidei Christianæ, adscito interprete in eam conuersa mandabat memoriæ, illaque progressus in publicum decantabat, quod ab eo Piscaria in ora, Malacæ, & in Molucensibus insulis factum narrauimus. Ad hanc porrò diligentiam magister accedens, & nomenclator Deus, dicendi caracterem eius animo imprimebat, fingebat linguam in natiuos accentus, & sonos, & habebatur eorum popularis quibuscumque ipse loqueretur, cuius tantæ rei argumenta consultò huc distuli, vt qui leger querentem Xauerium se tanquam statuam inter Iaponios initio egisse, tum voces eorum infantili balburie conatum, agnoscat quid ab se secluso prodigio fuerit; dehinc cernens linguas triginta sonantem Indicas planèque diuersas; interdum etiam perceptum ab auditoribus idiomaticum variorum, etsi vnò eodemque sermone ad eos diceret; agnoscat rursus quàm in re, ac verè Summi Pontifices scripserint: *Signa, & prodigia quibus Dominus Apostolorum suorum sermonem, in nascentis Ecclesie exordiis confirmauit, ad illius nouæ sobolis incrementum, in manu etiam serui sui Francisci misericorditer renouasse, subito enim à Deo, diuersarum, & incognitarum gentium linguas, quas non nouerat, edoctus, disertissimè quasi in iisdem terris educatus esset, loquebatur. Et accidebat quandoque, vt cum ad diuersarum nationum populos concionem habentem, vnusquisque eodem tempore Lingua sua in qua natus erat, magnalia loquentem, cum stupore, & ekstasi audiret, eoque miraculo multitudo magna commota, reciperet verbum Dei.* Cuius ad eò rari, nec forte ab ipso Apostolorum æuo, tam amplè cuiquam concessi muneris, vòlo certam fidem, singularibus firmamentis adstruere, haud tamen aliis, quàm quæ Rotæ Ro. Illustrissimi Cognitores inferuere Epilogo actorum, de referendo in sanctos Xauerio, & ducta partim priuatis ex testibus, qui spectatores miraculi fuerant; partim ex communi, peruagataque Orientem fama. Duobus constat rei huius admirabilitas; locutione expedita, & eleganti, idiomaticum diuersorum quæ nunquam didicerat; & vsu sermonis vnus qui perinde à populis variarum linguarum caperetur, vt si sua cuiusque propria loquentem audiret. Vtriusque de visu & certâ scientia, testes sunt decem, & quatuor in his senex annorum octoginta Manuel Fernandus, testatur vidisse Xauerium

Xauerium in ora Piscaria, & Tevanapatano portu in Choromandelo, dicentem ad populum, eius populi lingua, cum publica admiratione dictionis adeo expedita; quam perdifficilem, & eò tunc recens aduectus, non potuerat didicisse. Cumque dicto in portu multarum nationum externi, concionantem audissent Xauerium, asseruisse vnumquemque non minus ab se intellectum quam si maternam cuiusque linguam vsurpasset. Ipseque qui aderat Manuel sua quoque locutum patriam putauit, & versabatur in omnium ore, quocumque locorum deuenisset, eorum mox vernaculam nosse, cuius prodigij nouitas, multos ad Christum conuertebat. Affirmant hoc ipsum, & alij, iisdem testimoniis adscripti, sed aiunt ex propria verborum nota, venustate sententiarum, & pronuntiandi lepore, pro indigena vbique habitum, vtque linguis omnium callebat loqui, sic nullam fuisse quam non perciperet. Sequitur Rodericus Diazus Pereira in aula Lusitaniae nobilis; naui cum Xauerio eadem, Malaca Bandam adierat insulam, minus aliquantò Molucis distantem, & vidit ethnicorum turbam Christum propterea amplecti, quod Xauerium stuperent vectores, & nautas gentium variarum, maternis ipsorum affantem linguis, & diuina iis praedicantem. Asserebat item Gaspar Segueira Abreus concionante ad Iapones Xauerio, creditum sibi, Lusitanica sua eum loqui, putasseque hoc idem alios ex nationibus variis auditores, & suo quemque idiomate loquentem audisse; testantur ex nostris quatuor eius per Indiam socij, Iaponiam ingressum, coepisse statim absque interprete de Deo dicere; & rudem licet Iaponicè, promiscua tamen Lusitani, Latini, Castellani, nonnunquam Iaponici, vt se dabat, sermonis farragine, ita perceptum ab omnibus vt si eorum sermone patrio dixisset, quod ei quoque in Mauro insula, & ora Piscaria euenit. In Molucis verò illarum barbarum, non minus facile quam Lusitanicum alibi depromebat. Praestabat idem in regno Trauancoris tam euidente miraculo, vt nisi eum ora Piscaria necessariò reuocaret, nullum breui esset illic ethnicum relicurus. Huius porrò (inquiunt Rotæ cognitores) tam admirandi prodigij constat inde nobis certa probatio, quòd apud eas gentes pro indubitato haberetur; quòd eius stupore, Christo nomen darent; quòd prosequerentur ingenti admiratione; non facturi omnino, si suspicati vel minimum essent, potuisse illum tot linguas quibus loquebatur studio, & diligentia consequi: cuius sanè diligentiae nec vllum vsquam inditium erat, nec tempus & opportunitas, per occupationes grauissimas, & continuas suppetebat. Sic de Christo Iudæos dixisse legimus, *quomodo hic literas scit cum non didicerit?* de quibus Augustinus, *multi, ait, nouerant ubi natus, quem admodum fuerat educatus; nunquam enim viderant literas discantem, audiebant autem de lege disputantem, legis testimonia proferentem, qua nemo posset proferre nisi legisset, nemo legere, nisi literas didicisset, & ideò mirabantur.* Accedit quòd attestati sunt rerum per se gnari & conscij, quae

linguis inuicem peregrinas, tam impeditis, & difficilibus, vt nisi labore annorum complurium nemo vsus illarum valeat adipisci, ac ne ita quidem huc vnquam pertingere, vt congenitum leporem, & vernaculas venteres pronuntiando iis non detrahat. Ultra decennium & sex menses, Xaverius in India non egit, atque horum annorum, duos in Iaponia posuit, subducto itaque linguarum, & mensium numero, ægrè menses cum dimidio tres, linguis singulis tribuentur, studio arteque condiscendis, qui nec mediocri cuiusquam illarum vsui parando suffecerint. Ad hoc aliud est ornatè dicere, aliud expedire; tertium etiam simpliciter loqui. Euadat eò quis improbo labore, vt externo sermone, scribat eleganter, & venustè, vt autem liberè, & ore profuso, quasi sponte naturæ illum edat, nisi longa exercitatio non euincet, cum maternum quoque idioma, desuetudo nobis corrumpat, & auferat. Cum ergo Xaverius quæcumque in loca deuenisset, eorum linguam, quantumuis implexam & barbaram; pronam, cultamque in ore habuerit, certè non potuit, nisi diuinitus habuisse. Homo præsertim id ætatis, ad extraneas linguas perineptæ; & diu noctuque dum vixit in Indiis, animarum quæstui ad eò occupatus, vix vt ei liceret ad quietem, & cibum horas aliquot suffurari. Tam quod vnã, etiam imperitè depromens linguam, caperetur à multis, velut genuina cuiusque loqueretur, probant Apostoli, quos dono eodem Spiritus Sanctus ornauerat, vnde illa populorum admiratio & stupor. *Nonne omnes isti qui loquuntur Galilæi sunt? & quomodo nos audiuimus vnusquisque linguam nostram in qua nati sumus? vbi B. Cyprianus, Aderant, inquit, Medi, & Elamite; Mesopotami, & Arabes, hi omnes dum Hebræa lingua Apostoli prædicarent, locutio Iudaica, enunciationis suæ articulos cursu solito euoluens, nullo exponebatur interprete; sed verbis eorum per Spiritum Sanctum inerat virtus, & gratia, vt iis vna lingua loquentibus, propria cuiusque auditorum in omnibus resonaret, Apostolis igitur, & Euangelij satoribus vt eorum bono linguas Deus infudit ad quos mittebantur; sic vna sese explicantes lingua, auditos esse multis loqui, necessarium videbatur, vt multis eodem tempore prodesse, ne proficientibus qui eam perciperent, inanes abirent, & vacui qui eam ignorassent. Delectum itaque ad Orientis salutem Xaverium vt Deus in cæteris Apostolico spiritu ditaret, æquum fuit hac etiam in parte, esse Apostolis supparem.] Hæc Ro. Rotæ cognitores. Nos Cangoximam repetamus.*

II

Prima Saxoniae Rege annuente Xaverij prædicat.

II. Instructa in formam quam cœperam dicere religionis Christianæ summa, & quadraginta dierum studio Iaponicè digesta; factò censuit opus, & agendi tempus, ac fines vltimos orbis terræ, sono vocis Euangelicæ percellendi. Sua illa tam sibi congenita amabilitate, fuci omnis experte; sed multò potentius virtute, barbaris etiam obseruata, & venerabili, Bonziis sese insinuauerat, & nexu amoris præcipuo illum sibi addixerat, qui primas in iis imperij, doctrinæ, & gradus excellentia tenebat; erat is senex octogenarius, cæterorum in diuinis magister,